Nr. 85. Anulu XXIX.

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajutóriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/2 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 3 galbini mon. sunatória.

Brasiovu 10 Novembre 29 Oct. 1866.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

MONARCHI'A AUSTRIACA

Transilvani'a.

Nascudu 26 Oct. 1866

Diu'a de astadi fù pentru noi Nascendenii o di insemnata, o di de bucuria. Astadi se depuse in biseric'a gr. cat. din locu vechiile flamure, sub cari regimentulu odiniór'a granitia resecu dela Nascudu in cursu aprópe de unu secolu sierbi inaltului tronu si patriei iubite cu o credintia, alipire si bravura admirabile. A'si trece preste marginile, ce mi-leem pusu pentru articlulu presinte, vrendu a espune, de si in trasure scurte, istori'a acestui regimentu nationale; déca inse mi-ar fi ertatu a rumpe pucine din florile, ce compunu cununi'a virtutiloru sale militari, stunci a'si aminti numele Troppau din batal'a cu Prusulu, Giurgiu din batal'a cu Turculu, Limburg, Areda, Arcole, Rivoli si Salo din batalle cu Napoleonu, cá toti atatia martori pentru eroismulu, perseverantí'a si intutimea bravíloru nostri granitiari. Si apoi cine se nu fi auditu de tentatiunile, cu cari avù a se luptá primulu nostru batalionu la anulu 1848 in mersulu seu catra Ungari'a, anume la Cosdrior'a, Clusiu, Oradea mare, Segedinu, Vatiu (Waitzen) si Pest'a! Insusi Maiestatea S'a, prea bunulu nostru Imperatu Francisc Iosifu I. se afla indemnatu, a recunósce aceste virtuti, decorandu flamur'a numitului batalionu cu o medalia de auru, ce pórta inscriptiunea: **„Für standhaftes Ausharren in der beschworenen Treue im Jahre 1848“**, romanesce: „Pentru perseverantí'a statornica in credinti'a jurata, in anulu 1848“, in acelu anu fatale, candu prea pucine popóre remasera credintióse Augustei case domnitórie. Iviadu-se lips'a, cá aceste simbole venerabile se se inlocuésca cu altele nóue, pentruca abia mai remasera din ele betiale tientuite, poporatiunea acestui districtu se indrepta catra prea gratiosulu seu Domnitoriu, si 'lu rogà cu confidentia fiésca, cá aceste elenodia de atata pretiu pentru noi se nu se asiedie dupa datin'a vechia in armamentariu, ci se se restitue spre pastrare érasi acelora, pentru cari fusera destinate inca d'intru inceputu, si cari le sparara unu seclu in contra toturoru inimiciloru cu unu eroismu geniosu, pastrandu-le pana in fine in sacr'a loru virginitate.

Si fierbintea nóstra cerere afla ascultare, si astadi acei martori si **bravurei romane** se pose in locu santu la eternulu repausu!

Astadi! — si pentru ce chiamu astadi? Restituirea flamureloru e unu actu de recunoscintia pentru virtutile militari ale regimentului nascudénu, ér' **26** Oct. e diu'a, in carea asemenea se recunoscura sacrele drepturi ale Natiunei romane din Transilvani'a, stradandosi se „cartea de botezu“ cu not'a denegata de seculi: „legiuita“.

La anulu 1763 jurà primulu nostru batalionu primulu juramentu de fidelitate catra prea inaltulu tronu si August'a casa domnitória sub un'a din flamurele presinte, pre carea la mandatolu neuitatului Iosifu II. se scrise:

„Virtus romana rediviva“;

o suta de ani mai tardiu — 1863 — Romanii din Transilvani'a potu salutá a dóu'a „rediviva“, carea apoi primi sanctiunarea imperatésca la **26** Oct. Eca nesulu firescu dintre ambele motive pentru serbatórea de astadi! Ore poté vomu centá si de **26** Oct.:

„De astadi blastemulu contrasu din vechime
S'a stersu cá si umbr'a, cá unorii prin vento,
Si'n toecma cá flórea resari, Romanime,
Pe braciale glorii in vechiu-ti pamentu!“

Duplei insemnatati corespunse intru tóte si modulu serbarei acestei dile memorabile. Nu voiu a aminti, ca in preser'a serbatórei, opidulu nostru se iluminà splendidu, ca ne culcaramu si ne scularamu sub sunetele „imnului popóralu“ si a mai multoru piese nationale, executate de veteran'a nóstra banda musicale etc. ect. tóte aceste sunt dispusetiuni stereotipe la fiacare festivitate mai insemnata; voiu vorbi inse de impregiurarea, dupa parerea mea multu ponderósa, ca initiativ'a la acésta serbare o luà insusi comitetulu opidului nascudénu, in fruntea caruia stà bravulu jude opidanu, multu onoratulu Domnu locotenente supremu Gregoriu Michailaiu. Program'a respectiva erá compusa cu tactu atatu de finu, incatu deregatoriele politice nu'i potura denegá consentiementulu loru neci intr'o privintia.

La 9 óre demanéti'a poporatiunea opidului, micu cu mare, barbati si muieri, se postà in numeru suprindietoriu inaintea bisericei romane, avendu in fruntе scumpele flamure militarie. De aici comitetulu opidului tramise o deputatiune alésa la Ilustritatea S'a Domnulu capitanu supremu Alecsandru Bohatielu, spre a'lu invitá la cultulu divinu. Ilustritatea S'a veni insocitu de intrég'a inteligentia natiunale din locu si fù primitu cu unu intreitu: „se traiésca!“ Intrara apoi cu totii in biserica. Mis'a o celebrà Rss. D. vicariu Gregoriu Moisilu, asistandu'i alti trei venerabili Domni preoti din locu. La „ceteniele“ pentru Imperatulu, chorulu intonà cate o strofa din „imnulu popórele“, ér' cunoscutele momente insemnate ale misei se semnalisara prin salve de tescuri. Finindu-se mis'a, Rss. Domnu vicariu tienù poporului o vorbire acomodata despre dupl'a insemnatate a serbarei presente, provocandu lu, a pastrá cu scumpetate, si a lasá si posteritatei de moscemire virtutile, ce stramosii nostri le servisira sub aceste dóua flamure; a ne arstá Maiestatei Sale prea bunului nostru Imperatu Francisc Iosifu I. pururea multiamitori pentru sanctionarea legei, prin care se inarticulà scumpa nóstra Natiune; inse a ne si sperá drépturile castigate ori si unde, si lacia cu ori si cine.

Cu ascestea, flamurile se depuse-a in altariu. Esindu din biserica, poporatiunea primi alte dóue flamure, un'a natiunale, alt'a negru-galbina, si cu band'a musicale in fruntе petrecú pre Ilustritatea S'a Dlu capitanu supremu la cortelu. Aici notariulu opidanu tienù Ilustritatei Sale o cuventare fórte nimerita, in carea comun'a opidana si reinnoesce semtisentele sale de credintia si alipire neclatita catra Maiestatea S'a prea gratiosulu nostru Imperatu si August'a casa domnitória, apromitendu, ca virtutile aceste le va pastrá cá unu paladiu sacru, si le va dá de ereditate posteritatei, urandu in fine: „Se traiésca Maiestatea S'a Imperatulu!“ Asiediendu se eschisamarile, in cari erupse multimea, Ilustritatea S'a respunde, ca e fórte anevoia a decide, carui momentu din serbatórea de astadi ar fi a i-se atribui insemnatate mai mare: restituirei si depunerei flamuriloru, séu sanctiunarei articlului, prin carele se recunósce Natiunea romana de egalu indreptatita cu celelalte sorori din patria; stata inse e siguru, ca déca nu s'ar fi intimtiatu ceti doua regimente curatu romane, virtutile nóstre s'aru fi ascunsu dupa obiceiu sub firme straine, si asia anulu 1863 ar fi fostu cu nepotintia. Inchisiu cu provocarea la credintia, alipire si multiumire catra Sacratisimu'a S'a Maiestate, strigandu'i: „Se traiésca la multi ani!“ Multimea adunata érupse de nou in: „se traiésca!“ sgomotóse.

Departandu-se poporatiunea, intrà la Ilustritatea S'a inteligentí'a natiunale din locu, si repetiendu si din parte-si in numele districtului intregu apromisiunile de fidelitate, alipire si recunoscientia catra Maiestatea S'a prea bunulu nostru Domnitoriu, adauge ca-si va tiené de cea mai santa datorintia a grigi, ca legile sanctiunate si confirmate de Maiestatea S'a se nu remana litera mórta, ci se se implinésca si respecteze cu tóta rigorositatea.

La 1 óra dupa amédia urmà unu prandiu comunu si fórte cordialu in ospetari'a cea mare, la care primulu tostu 'lu aduse Ilustritatea S'a Dlu capitanu supremu pentru Maiestatea S'a Imperatulu; urmara apoi toaste pentru August'a casa domnitória, Serenitatea S'a archiducele Rainer, comisariulu regiu dieta din 1863—4: Escelentí'a S'a Dlu gubernatoriu conte Crenneville, presiedintele dietei de atunci, Dlu v.-gubernatoriu Groisz, pentru veteranii districtului, infratirea si concordí'a dintre natiunile patriei etc. etc.

Pe candu intieleginti'a se ospetá astfeliu in ospetaria, poporatiunea opidana 'si petrecea in piati'a tergului cu jocuri si cantari nationale.

Asia se serbà diu'a de **26** Oct. la noi in Nascudu, si fara vóia ne vinu in minte cuventele laureatului nostru poetu:

„Maresti'a i serbarea, candu fratii d'unu sange
Se leaga 'ntre sene prin viu juramentu:
A nu lasá prada si nici a-se 'nfrange
Marirea strabuna si dreptulu cuventu!“

B. Petri.

Gy.-Szt.-Miklos. Cu tóte, ca noi romanii de pe aici din Secuime stamu cá si fundi'a pe arbore in vreme de tómna; — totusi consimtiramu si noi intru realisarea salutarei idee atatu la serbarea aniversarei inarticularii nationii romane din **26** Oct., catu si la contribuirea banului nationalu spre scopulu redicarii unei academie de drepturi, fara de care sunteinu si noi convinsi, ca nu potemu avé viétia politica nationala. Si de si n'amu cutediatu a ne reversá in manifestatiuni cerute de maturitatea natiunii, totusi si noi dupa legea sanctionata de monarchulu nostru, stamu neclatiti pentru sperarea acestui dreptu, din care mai multu neci dreptatea dieésca nu ne va mai clati. —

Organisatiunea tienuturiloru in Transilvani'a.

III. In partea I a cercetariloru mele despre organisatiunea tienuturiloru in Transilvani'a premiseiu, ca doresecu din sufletu e'nviierea vietii municipale. Acum adaugu aici, ca dorinti'a mea se intinde preste ambele casuri, adica séu va castiga monarchi'a ministeriu respundietoru séu nu'ln va castiga, cum si ca fara viétia municipala constitutionala nu intielegu bine ce ar insemna autonomi'a unei tieri. Am insemnatu inse totu acolo, ca organisatiunea veche a tienuturiloru trebue se tréca prin mari reforme. Pentrucá cineva se se póta apuca de o reforma, trebue se cunósca fórte bine obiectulu de a carui co.egere, indreptare cugeta a se apuca. Amu vediutu si drepturile, atributiunile, insusirile adunariloru municipale infiirate in 20 puncte, dreptari mari acelea, pe care partit'a conservativa pana 'n diu'a de astadi le privesce cá pe bastónele unei fortaretie, ad. cá pe aparatórele libertatii constitutiunale in contra incursiuniloru absolutismului, prin urmare le tiene de o garantia multu mai mare a libertatii si chiaru a vietii natiunale decatu orice respundietate ministeriala glorificata astadi in alte staturi europene.

Eca domniloru unu punctu de diferintia esentiala intre boierii conservativi si intre partit'a lui Deák si cea revolutionara din Ungari'a; éca si pentru noi romanii un'a din cele mai importante cestiuni privite nu numai din punctu

de vedere constitutionalu, ci si nationalu; éca totuodata unu terenu de causa comuna a romaniloru transilvani cu confratii loru din Ungari'a si Banatu, pe carele dinsii s'ar poté ajuta fórte bine unii pe altii. Séu isi va afla in Ungari'a libertatea constitutionala si vieti'a nóstra nationala scapare, refugiulu scutirea si asigurarea sa in comune si in municipalitati, séu nicairi. In dieta ar fi se se propteésca unei multu oricare natiune; asié ceva inse in Ungari'a nu se va intemplá nici intr'o suta de ani. Diet'a Ungariei mai bucurósa va voi mórtea, decatu desvoltarea mai alesu a nationalitatii romanesci prin ajutoriulu legiloru positive. Ungari'a isi are macsimele sale de statu, dela care de buna voia nu se va abate nici odiniora; éra cesa ce va concede vreo dieta constrinsa de fortí'a impregiurariloru, alt'a in altu periodu va rapi érasi nesparatu, indata ce'i va veni bine. De aceea eu compatimescu atatu acelora carii se ametiescu de profumuiu trasceloru frumóse, catu si mai vertosu acelora, carii cu tóta ocasiunea se provóca la Gelu si Tuhutum, la Belæ regis notarius si la fabulele lui sirepetiescu fratietatea de o suta mii de ani. Éca dieu, ca'i si pasa multu lui Eszterházy si Mailáth, lui Deák, Kemény si Andrássi, lui Ghiczy, Tisza si Jókai de fratietatea „romunésca“ si de „oláh magnás“ din Transilvani'a, séu de prea plecatele complimente ale clerului romanescu din Ungari'a. Crede cineva ca bataile si in parte omorurile cele complite intemplate cu ocasiunea alegeriloru dietale in Lipova, Bai'a mare, Crasna, Mező Kevesd (comit. Borsod), Dunavecse, Orczidorf, Szilágy-Cseh, Beregy, Sasca, Visieu etc. pe unde au sangeratu pana si cativa preoti romanesci, au fostu éca asié pre neasteptate si fara nici unu scopu? Planulu este si erá, cá nici unu romanu de dómne-ajuta se nu póta intra in diet'a unguréna, decatu dóra nesce nulitati. Asié cere salca republicæ hungaricæ, dieu aparatorii macsimeloru vechi de statu.

Se vina orice va mai vrea preste noi si preste urmasii nostri, un'a se póte prevedé si astadi, ca cestiunea ministeriala catu mai curendu isi va da in capu cu cestiunea municipala; éra finduca organisatiunea municipala in tóte tierile numite ale corónei sémana fórte multu un'a cu alt'a, ba in mai multe puncte este identica, asié credu ca foile romanesci inca potu lua o cestiune cá acésta in discusiune comuna.

Diet'a Transilvaniei niciodata n'a voitu a se apuca nici de o reforma a municipalitatiloru, ci la tóta ocasiunea s'a tienutu orbesce de institiunile vechi. Déca diet'a ar fi dieu: pana candu nu se da imperiului respundietate ministeriala in tóta privinti'a, pana atunci nu vomu se scimu nici de o slabire a dreptoriloru municipale, — tréca, mérga, ea incai ar fi avutu unu pretecstu bunu de a nu face in acésta privintia nimicu. Diet'a inse dicea cu totulu altu ceva, contimpuranii mei scu acésta, éra actele si desbaterile tiparite o marturisescu. Preste acésta program'a partitei lui br. Nic. Vesselényi se observá intru tóta intinderea sa: de o nu face nimicu dela sine, a respinge si proieptele regimului, a nu'lu suferi nici pe acesta cá se se apuce de vreo reforma, ci a'lu huidui si a striga dupa elu: éca nemtiolu, Pecsovics, Ostroy, pana candu nu va veni timpulu fusiunii totale a Transilvaniei cu Ungari'a.

A venitu an. 1848. Mai anuu observasemu ca in acelu anu diet'a Ungariei improvisase ceva in fug'a mare si despre comitate, inse ce? cá ministeriulu se pregatésca pentru o alta dieta unu proiepta de lege privitoru la organisatiunea comitateloru (tienuturiloru), éra intr'acesa se se sléga in fiacare comitatu cate unu comiteta seu representatiune permanenta, numerósa, inse catu de numerósa nu se spune, éra limb'a desbaterii si a manipulationii in acelea adunari se fia numai cea maghiara. Acelea comitete atau in corespundintia deadreptulu cu ministeriulu; siedintiele ei sunt publice (art. XVI). Oricate vacantie de amploiati municipali s'aru intempla in tienuturi pana la infiintiarea altei legi, pe acelea le va implé comitele supremu, adica prefectuiu comitatului in cointielegere cu adunarea comitetului. Asié tiene art. XVII, in adeveru inse prin acelu articiulu potestatea denumirii functionariloru municipali este data in man'a comitelui supremu, prin urmare in manile ministeriului ungureso, carele denumia fara nici o alegere pe comitele supremu.

Indatace in Clusiu s'a prochiamatu uniunea la 1848 deregatoriile municipale din Transilvani'a inca au inceputu a se rastaura in consunetu cu acestea dóua legi ungaresci.

Revolutiunea si resbolulu civilu din 1848/9, dupa acesa regimuiu ostasiescu si absolutismulu au spulberatu in ventu atatu acelea legi, catu si acelea comitate, éra de atunci ne aflamu arruncati cu totii dintr'unu provisoriu in altulu, din o instructiune in alt'a. Pe timpulu absolutismului n'a potutu fi nici vorba de adunari marcate séu macar de comitete.

In an. 1861 veni restaurationea numita a br. Fr. Kemény, pentrucá dupa opto luni se fia data preste capu de alui gr. Fr. Nádasdy, carea érasi remase amortita, pana ce o iniaturá grafu Haller, pentrucá de 1 anu incóce comitatele si scaunele secuiesci se ajunga sub potestatea patriarchala, discretionara si — déca vreti, — temandatóre a prefectiloru de tienuturi.

Provisoriile prin care a trecutu Ungari'a cu viéti'a sa municipala se binevoiésca a ni le descrie cele dóua foi romanesci, ale caroru redactori, colaboratori si editori au fostu fericiti a vietui sub ele, precum amu fostu si noi fericiti a geme sub ale nóstre. Noi din partene amu cutesa se observamu numai atata, ca astadi cu privire la organisatiunea si vieti'a municipala ne aflamu la inceputulu unui nou inceputu; tocma pentru acésta inse adaugu, ca si acésta impartasire a mea facuta pana aici in cestiunea reorganisatiunii municipale abié se póte lua cá de o precuventare la o carte voluminósa, nesce idei aieptate spre a da ómeniloru ocasiune de a medita asupra loru mai departe si mai afundu decatu am fostu cu in stare de a face acésta. N'am nitatu eu, cumca este o macsima constitutionala in Europ'a luminata, dupa care orice camera legislativa, voindu a introduce reforme sanetóse si duratóre, trebue se se apuce mai antaiu de organisatiunea comuneloru singuratece, sate, orasie, cetati, apoi se tréca la comunele colective, cum amu dice la cercuri, séu scaune, districte, comitate; credu inse ca judecandu dupa esperinti'a facuta de 16 ani incóce nu me voiu insiela, de voiu sustiné, ca reorganisatiunea comuneloru colective va fi impreunata cu greutati nesemanate mai mari decatu a comuneloru particulare.

Eu miam petrecutu numai tineretiele in comitate pana in alu 25-lea anu; bine ar fi candu s'ar apuca si altulu carele a si imbatranitu acolo, cá se descrie cu de amerunt'ulu viéti'a municipala din comitate asié, precum o a vediutu si patitu elu insusi in mai multe parti ale tierii. —

G. Baritiu.

Blasiu Oct. 1866.

Lui „Kolozsvári Közlöny“!

(Incheiare.)

Dara se mergemu mai departe si lasandu vitiulu, ca-ci D. (D.) in decursulu articlului seu mai departe lasa vitiulu si face facia mai seriósa si se plange, ca autorii dechiaratiunei supradise denuncia si in esperitiunea lui Klapka vedu necredintí'a unguriloru catra tronu, apoi continua a se escusá, ca Dsa prin espresiunea de gravitatiuni esterne nu intielege intentionari de disolutiunea statului si ca prin urmare ar fi vorbitu numai in intielesu scientificu si nu cu intentione de a ne innegri, de unde autorii dechiaratiunei din nesciintie l'aru fi luandu cu jordé, continua a mai spune, ca Dsa n'a fostu neci una data de principiale dela Dobritinu, ci ca din contra tiene cu Deák, cu care nu se teme si nu i e rusine a tiené; noi luandu la analisa dechiaratiunile si observationile aceste, aflamu mai antaiu, ca D. (D.) se plange de denunciari, — sic! Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris etc.

Calcarea preceptului acestuia cum se pedepsesce pre sene insusi: Romanii sunt totu in negriti de dieci de ani pana in diu'a de astadi prin calumnie mintiunóse si acum detori esistintiei sale si adeverului au pasitu la medilocu a infruntá calumniele cu date istorice, si acuma ii denuncia! Intru adeveru ca facu o temeritate mare, ca cutéza facia cu fratii maghiari a infruntá mintiunile cu adeverulu!

Nu'i place D. (D.) ca scriitorii vedu pre ung. in Klapka. In adeveru, ca din partemi inca a'si condemná pre autorii dechiaratiunei dintre Ternave, déca ar fi numai Klapka acel'a, care representa interesele maghiariloru in intielesu revolutionariu afara de imperiu. — Dara ce se facemu, ca intre maghiarii activi in afara Klapka e numai o stea de alu 9-le rondu si unulu dintre multi Kossuth, Tür, Bethlen, Perczel si altii, pe cari D. (D.) si scie mai bine cá mine si cari mai adaunadi cu o multime de patrioti insemnati din Ungari'a 'si pregatiesca calea se ne faca visit'a si cari si acuma se mai afla activi prin Berlinu pr. o. spunu diurnalele — acestia nu sunt numai Klapka.

In catu ne spune D. (D.) si ne asecuréza, ca cestiunea gravitatiunei in afara o a tractatu numai din puncte de vedere scientificu, la intrebamu, ca óre nu glumesce Domniali'a?

Intrebamu a dóua'a: ca apoi totu din punctu de vedere scientificu poftesce, cá regimulu se dè pre romani pre man'a ungurilor spre si tiené in frenu? — Noi totusi auntemu de convingere, ca D. (D.) glumesce si candu vorbesce in modu scientificu.

Candu ne spune, ca Dsa nu e de principiale dela Dobritinu:

In asecuramu, ca nu erá lipsa se ne spuna asia ceva, antaniu: ca-ci nci n'amu disu, ca D. (D.), ci ca meghiarii au detronatu casa'a domnitória in Dobritinu si a dóu'a, ca-ci in D. (D.) nu ne-amu indatinatu a vedé asia autoritate in catu sei atribuimu unu faptu cá celu dela Dobritinu.

Candu ne spune D. (D.) cà tiene cu Deák — noi marturisimu sinceru, ca ne pare reu ca tiene cu ómeni din alte tieri si nu cu patrioti strinau transilvani.

Dara D. (D.) atatu in Vezér-Czikk, catu si in Különfélék observa cu neplacere, ca numerulu unguriloru e pusu numai la 3 milióne in dechiaratiunea celoru mai multi si numai cu renegatii suitu la 5 milióne, si apoi asecuréza totusi, ca cu renegatii Gazetei totusi sunt 10 milióne de unguri.

Incatu acum la partea antaniu ca credu, ca ungurii n'au la ce se mania pre celi mai multi, ca-ci numai lui Ddieu stà in potere a immulti popórele si asia dara si maghiarii ori mai bine pentru maghiari D. (D.) cu Ddieu se'si trage sam'a, ca-ci lea datu fantasia de a fi guru de poporu mare, si totusi si creatu numai in numeru micu? Incatu la a dóu'a *parte noi* adrmamu contrariulu si dicemu, ca totusi nu sunt 10 milióne de unguri cu renegati cu totí! Si acésta ca-ci intre 14 milióne locuitori in provinciele asia numite ale corónei ungarice sunt 3 milióne romani curati, $1^1/_2$ milióne serbi, 1 milionu croati, din 3 milióne slovaci, celu pucinu 2 milióne slovaci curati, se adaugu cateva sute de mii ruteni, apoi germanii curati? acum fà D. (D.) mai antaniu adaugere si apoi subtrage si vedi, c'au remasu 10 milióne de ungori!?

De altmintrea lasamu pre Dlu (D.) se faca lucruri mari in midilocelu Europei dupa cum facu prusii, la acea nu ne opunemu.

Inse D. (D.) mai antaniu o spune, ca cu tóte faimele contrarie maghiarii voru remané constanti pre lunga pretensiunile sale, cu Gazet'a nu vré se prinda vorba, ca-ci cum dice cuprinde calumnii, presupuneri false si ura de sange; o chiama cá mai bine se se odihnésca amendóue ad. si Gazet'a si „Közlöny“ pentru ca si de altmintrea celi ce dispunu de sórtea statului nu voru intrebá de ele, ce se lucre, repetiescé acest'a provocare si inchisie, ca cu Gazeta n'are ce face si nu se póte intielege, ca-ci intre sirele ei, pr. o. dice, inzadaru cauta o mulu obiectiviaté, finduca acolo se aru fi s'aflandu numai acusari, obiectionari, presupuneri, tagaciari si contestatiuni de credintia.

Se lusamu dara si noi sub careva combinatiune inventionile D. (D.) facia cu Gazet'a. — In pasagiale aduse pre scurtu nemidilocitu mai susu D. (D.) omite, ca maghiarii voru fi constanti pre lunga promisiunile sale; la cari inse noi numai stata adaugemu, ca amu dori, cá intre pretensiunile acele se mai primésca si nesce puncte de adeverat'a libertate, carea o cere spiritulu timpului, ad. se incete afi despoti nationali si apoi le poftimu succesu in constantia.

Incatu ni o spune, ca nu'i place de „Gazet'a“; aci numai stat'a i spunemu, ca de ce nu s'a ingretiosiatu mai nainte de „Közlöny“ ca-ci déca se va nitá omulu fara de partinire, canselo ce facu a rupe cu Gazet'a sunt cu multu mai mari si mai multe in „Közlöny“ decatu in „Gazet'a“.

Candu chiama D. (D.) pre „Gazet'a“, cá se se odihnésca si se nu si bata capulu neci ea „Közlöny“, ca-ci si asia nu le intrébа nimene

despre sóca, ce ár fi se faca, din partemi cielu pucinu nu me potu dertulu mira, cá déca D. (D.) si consocii domniei sale n'eu neci o speráre de ceva efeptu alu scrieriloru si vorbiriloru sale, — atunci pentru ce-si prada atata timpu cu desorieri atatu de lungi si pretensioni statu de vaste? Cate se afla in paginele cele mari ale lui „Közlöny“.

Me miru de ce mai aduna prenumeranti, cá se'i intretiena cu desorieri, cari prevede, ca nu voru avé neci unu efepto?

Nu asia D. (D.), dsti se nu odinésca neci „Gazet'a“ neci Közlöny“, ci se se moderéza amendóue intre asia margini, incatu se incapeti cá atari intre marginile partiei frumóse si apoi dati mana si ve intielegeti, si atunci apoi nu desperati, — ci si candu aru vré se ve ignoréza pretendeti se ve intrebe si pre Dvóstra, despre cele ce au de a face cu sórtea domnieloru vóstre.

Totu aceste reflesiuni le recomendu si la a dóu'a provocare a lui „Közlöny“ — indreptata la „Gazet'a“, cá se se asiedia dimpreuna la odihna. — De cumva inse „Kol. Közlöny“ si respective D. (D.) cu consocii or' tiené o mortisiu prelunga acea, ca cu Gazet'a nu poto si nu vréu se se intielégа; — de cumva le va mai placé a continuá si in venitoriu asupra nóstra cu suspitioni de gravitatiune in afara; — de cumva pre basea suspitioniloru acestor'a voru continuá a pretende in faci'a lumei, cá regimulu Maiestatei Sale sei dè pre romani, cá pre niece vite, fugari, pre mau'a ungariloru, cá a unoru zavodi, sei tiena de urechie; atunci de si nu ne bucuramo de asia ceva, totusi da, se mérga; arata domni'a ta Dle (D.) in toti numerii „Közlöny“-ului, ca noi potemu se fimu periculosi, pentruca noi inca vomu luá istori'a in mana si érasi in faci'a lumei vomu aratá, ca acesa e plina plinutia de conjuratiuni de ale maghiariloru in contra tronului regilioru si a principiloru, incependu dela St. Stefanu si inchisendu cu Maiestatea S'a Imperatolu actu regnante Franciscu Iosifu I. — Si apoi asia inca vomu fi quitati totudeauna de si de altmintea nu asia dupa cum s'ar cadé si dupa cum ar potí binele patriei si alu nostru alu toturoru, si celi mai mari voru stá si voru judecá*). — B.

UNGARI'A. Pest'a 6 Nov. Nónele schimbari de persóne, vorb'a diurnalului imperatescu in „W. Ztg.“ despre politic'a regimului facia cu constitutiunea interna a monarchiei si pacificarea cu Ungari'a pe basea elaboratului lui Deák, in obiectulu causeloru comune, conchiamarea dietei pe 19 Nov preste asteptare, tóte aceste au facutu o formala revolutiune in combinarile si desbaterile prin cercurile partitelor. Partit'a vechia conservativa 'si sare din pele, ca politic'a de acum a regimului va pasi cu intiala la pacificarea Ungariei dandui concesiuni, pe cate sunt desjunsu, spre a face compromisulu doritu de ea; partit'a lui Deák nu sta locului, ca r. rescriptu de primitu va primi elaboratulu lui Deák ca base la pertractari, ines va mai pretinde dela dieta astfelu de modificatiuni in elu, incatu diet'a nu se va poté niciodata invoi la ele, si opulu invoirei se póte periclitá déca nu se denumesce ministeriu insinte de a incepe pertractarile obiectsloru comune; partit'a liberala nu va a se lasá la pertractari fara denumirea de ministeriu responsabilu maghiaru, si citindu demarsi a regimului delineata in „Wien. Ztg.“, cadiú in confusiune, ca nu soi, ce se va dá si ce se va ciuta din 1848. Toti inse astépta cu nerabdare esirea rescriptului, si pana atunci neci ca se potu orienta, cá ce ar fi de facutu, si incotro de privitu, cu tóte, ca intrea br. Beust in ministeriu o privescu cá o acuisitione pentru politic'a loru nationala, ad pentru dualismu.

Deák si sosi in Pest'a si tiene cu multi alti deputati resositi conuorbiri dese. Cas'a magnatiloru inca s'a conchiamatu prin litere convocatórie. — Toti lucra pentru uniune reala, de si voru face vreo concesiune. De nationalitati neci capulu nu le dóra pe neci una dintre partite si totusi acestu obiectu e celu mai ardentu. —

AUSTRI'A INFER. Vien'a. Mai. S'a imp. va reintrá in capitala vineri in 9 Nov. la 7 óre sér'a si magistratulu capitalei dimpreuna cu onoratorii din cercuri pregatescu o primire festiva Mai. Sale,

„W. Ztg.“ publica mai multe scrisori de mana ale Mai. Sale datate din Prag'a 30 Oct.; una catra c. Mensdorff-Pouilly, prin care ei primesce cerut'a demisiune de min. alu casei imperatesci si de esterne, si dreptu recunosciintia pentru servitia ei da marea cruce a ordinului St. Stefanu fara tacsa.

Prin a 2-a denumesce pre br. Beust min. de esterne darusindui demnitatea de consiliariu intimu fara tacsa.

Prin a 3-a desarcinésa pre c. Esztorházy din postulu de min. fara portfoliu la cererea lui pe lunga multumita pentru servitia.

Prin a 4-a se denumesce L. M. C. br. de John min. de resbelu, pre longa primires demnitati de consiliariu intimu fara tacsa.

„Wiener Abendpost“, diurnalulu oficialu

ne descopere intentiunile regimului facia cu reconstituirea Austriei si deslegarea conflictului constitutiunalu, dicendu, ca dupa inchisiarea resbelului incepe seriós'a insintare a opului pacii si conflictulu constitutiunalu va fi in prim'a linia de resolvatu.

„Calea, pe care mersc regimulu pana acuma spre a ajunge la tient'a de comunu dorita, dice „W. Abendpost“, e cea a invoirii cu representantiele tieriloru coróne ungaresci, si la acésta e condusu de parerea, cumca conditiunile preliminari la o multianimitória intielegere despre o parte sunt a se cautá intru respectarea dreptului legitimu, ér' despre alta parte si in recunóscerea faptsloru si relatiuniloru complinite, ce s'au facutu istorice, o recunóscere, carea cuprinde in sine consciinti'a de dreptu si necesitatea esistintiei monarchiei. Momentulu unificatoriu inse nu disce intr'unu complecsu silniciu; si vrendu a se dá libertatii politice unu locu legalu, a tunci principiulu perderii de dreptu se va potrivi mai pucino de a servi de basa la acestu edificiu.“

Mai incolo dice, ca regimulu tiene tare de acésta idea cu tóte evenimentele cutrieratórie ale resbelului, cari intetiescu continuarea acestui drumu. „Cumca comuniunea intereseloru imperiului si necesitatea pertractariloru comune prin regimu si representantia e recunoscuta in tóte partile monarchiei, trebue se o constatese cá o fapta imbucuratória, si pertractarile cu diet'a Ungariei in obiectulu acesta ér' se voru luá inainte spre a se aduce catu mai curundu la capetu.

„Proiectulu subcomisiunii dietale prelucratu servesce de unu punctu de invoire si de o basa la o intielegere din tóte partile.

„Idea unirii partiloru singurite ale imperiului 'si afla a sa espresiune in acela statu prin punerea de ministeria pentru causele comune, catu si prin formarea unui corpu representativu pentru comun'a loru pertractare. Principiulu de a asecura sustarea monarchiei in cele mai importante ale sale interese, se recunósce in elaboratulu comisionei. Acum prim'a problema a regimului va fi, a desfasiura dietei ungarice cu totulu pe facia parerile sale, pentrucá in continuativele pertractari se se esececutese acestu principiu in modu conseonte si se devina la valóre practica.

„Cine vre a crea unu opu duratoriu de libertate politica in Austri'a, acela nu póte despretui dreptulu autonomu alu tieriloru coróneі ungarice, elu va alege calile intielegerii si invoirii la cladirea constitutiunei imperiului, inse elu se vede postatu insaitea fapteloru intemplate, care neci pe unu momentu nu le póte lasá desconsiderate, fara a periclita ecsistinti'a imperiului.

„Una autonomia a partiloru trebue se aiba de tienta poterirea totului, si acestu punctu de vedere are a servi de norma si in privinti'a celorulalte regate si tieri, unde necesitatea esteinderii autonomiei tierii afla o espresiune legala. Importantulu principiu alu diplomei din Oct. totusi nu trebue se se sacrifice, dupa care acele obiecte ale legislatiunii, cari in restimpu de mai multi ani era comune tieriloru ce nu tienu de corón'a Ungariei, trebue se remana comune si in pertractarea loru constitutiunala. (—)

„Motivele, pe care'si radima diplom'a principiale sale, prin evenimentele noviisme istorice au mai crescutu in ponderositatea si importanti'a s'a.

„Institutionile, care servescu celoru mai inalte interese spirituale, cá si cele, ce sunt neaperate pentru liber'a desvoltare a comerciului materialu, trebue se se supuna la o pertractare si regulare comuna.“

Cele de susu pucinu ne luminésa in confusiunea presenta. —

Circularea min. de esterne bar. de Beust.

„W. Ztg.“ publica dupa tecstulu francesu, dupa cum are imputerire, circularea min. Beust data catra solii imperatesci de pre la cabinetele straine, care suna asia:

„Vien'a in 2 Nov. 1866. Mai. S'a imp. a binevoitu a me denumi ministrulu pré Inaltimei Sale pentru negótiale esterne. Patrunsu de netiermurita multiamire pentru inalt'a acést'a dovada de incredere, nu am alta ambitiune, decatu se me facu demnu de acést'a si se'mi sacrifico servitiului Mai. Sale tóta vieti'a mea.

Cu tóte ca doresco fórte, cá esperiintiele culese pre unu altu campu alu activitatii mele se le facu folositórie servitiului acestuia, totusi me consideresco cá despartita de trecutulu meu politicu din diu'a, in care dopa vointi'a Mai Sale c. r. apostolice me facu austriacu, si in nou'a mea pusetiune voi a luá eu mine din acela numai testimoniulu unui principe, pre care l'am onoratu pré multu.

Anume ar insemná atat'a, catu a mi se imputá la incepututu nóuei mele cariere o uitare straordinaria de oblegamintele mele, candu ar' vré cineva se me socotésca, ca sum capace a aduce cu mine predilectiune séu ura ascunsa, de care eu inse me simtu cu totulu liberu.

Ve rogu, nu in interesulu meu propriu, ci in interesulu servitiului imperatescu, cá se Ve petrundeti bine de acestu modu de contemplatiune si se-o socteti pre acést'a in prim'a linia la intrevorbirile, ce Vi s'ar poté nasce din punctulu acesta.

Regimulu imperatescu, care adi trebue se'si indrepte tóte incordarile sale spre a face, cá se dispara urmele unui resbelu plinu de nenorociri, se nu ne indoimu despre acést'a, va remané credintiosu acelei politice a pacii si a pacificarii, care a esercitat'o totudeauna.

Inse déca nenorocitulu resultatu alu unei lupte de curundu suferite i face o necesitate dintr'acelasi, acel'asi impune totudeodata obligamintea a se aratá mai multu decatu or-si candu jalusu de acésta demnitate, (—)

Misiunile imperatesci, sum convinsu despre acést'a, voru sci a le castigá respectu cu or-ce ocasiune, si ele voru afiá in mine sprijinu, care niciodata nu le va lipsi.

Mai remane a Ve esprime deplin'a multiamire, care o simtiescu din impregiurarea, ca intru in relatiuni regulate cu Dvóstra, si a Ve rogá cá se'mi usiorati problem'a sprijiniodumi ostenelele mele spre a implini acésta misiune conformu cu intentiunile inaltului nostru demandatoriu (Gebieter), si cá se nu lasamu a se simti prea tare lips'a predecesorelui meu, care intr'unu modu atatu de indreptatitu se vedea incungiurat de respectu si de increderea supusiloru sei. Primiti“ etc.

Insinte de ce amu combina cuprinsulu acestui programu, in catu desvólta elu politic'a esteriora a Austriei facia cu nouale principia, ce s'au adoptatu in Europ'a pentru o mai du rabila reconstituire a ei, de care tace cu totulu; spre a intielege positivulu cuprinsu alu acestei circulare, trebue se mai scimu, ca min. Beust cu Bismark au fostu doi poli diametrali opusi in obiectulu aspiratiuniloru germane. Bismark se lupt'a pentru o Germania prusiana, Beust pentru sustinerea federatiunii germane. Bismark vrea unirea intregei Germanii, Beust consolidarea confederatiunii prin reforme cerute de timpu; Bismark vrea a redicá Prusi'a in capulu Germaniei cu scurtarea drepturiloru dinastieloru celoru mici. Beust din contra se incerc'a a sustiené dinastiele mici in drepturi; Bismark erá dusmanulu celu mai neimpacatu alu Austriei, Beust amiculu celu mai intimu. Singuru Beust tù intre ministrii Germaniei, care dede peptu cu Bismark n'ai aparé principiulu in contra principiulu celuilaltu si de sci urmá, ca Bismark prigoni pana la cele estreme pre min. Beust,

*) Ér' antagonistii — dusmanii comuni — voru ride in pumni, ca n'am mai ajunsu la atata maturitate, incatu se nu mai cutediamu a ne disputa de raiu séu paradisu, ca acei e esclusivu, si voru ajuta a nutri insielatiunea cá intre Adam cu Eva, cá se ne pota da goli din patrimoniu afara, apoi atunci indesieriu ne vomu deschide ochii si ne vomu bate peptulu cu cunóscenu, c'am pecatuitu de mórte, ca va fi pentru eternu prea tardiu! Asia e fratiloru?! — Red.

voindu a'si resbuná asupra'i, si cu sócea, ca pretinse, cá se se departese din postulu de ministru inainte de partractarile de pace cu Sacsoni'a, vreudu cu sócea a'si ecsaltá principiulu triumfatoriu umilindu si in persóna pre dusmanulu lui in principia. Acum Beust inaltiatu preste ceea ce a fostu, cá min. de esterne alu unui statu de primulu rangu cu putere mai multa, cu influintí'a prevalenta mai vertosu in partea Germaniei sudice, e preste tóta putinti'a, cá se nu faca pre dusmanulu seu si mai turbatu la resbunare, cu tóte, ca in cerculare a dechiaratu, ca nu aduce cu sene predilectiunea (catra Germani'a) neci ur'a neimpacata (catra Bismark si Prusi'a). Diurnalele Prusiei iose au si incepulu a scóte la tergu asupra lui Beust unele reflesiuni de felulu acest'a.

In Franci'a e min. Beust o persóna grata, cu tóte acestea diurnalele din Parisu credu, ca precum a facutu rea sensatiune Rusiei numirea c. Golochowski dè gubernatore alu Galitiei, intocma va produce in Prusi'a antagonismu denumirea lui Beust.

„Indep. belgica" vorbindu despre acésta denumire dice, ca e mare numerulu acelor'a, cari sunt convinti, ca Austri'a e tare determinata a reincepe resbelulu cu Prusi'a, indatace se va restaurá in puterile armatei sale din suferintiele de curundu trecute si ca in antagonismulu acest'a e sprigininta Austri'a si de archiducele Albertu. De acea se servesce de activitatea si spiritulu lui Beust, care intr'unu memorialu datu imperatului a demustratu, ca déca vré Austri'a isi póte lesne recastigá influinti'a partitelor germane in contrate suprematiei prusiane si lupt'a póte deveni incoronate cu resultate favorabile. Beust contéza multu la ajutoriulu Franciei in eleptuarea acestui planu, ér' din parte-si a aflatu cu scopu a se intr'unu o aliantia de puterile catolice, cari se faca causa comuna cu Austri'a in contra dusmaniloru ei. Deci misiunea min. Beust e cu multu mai mare, decatu se vede ea din prim'a lui cerculare, cu atatu mai vertosu, ca se vorbesce multu prin diurnale statu germane catu si in „la Presse" din Parisu, ca ecsista una aliantia rusa prusiana, cu oblegare, cá Prusi'a se ajute pe Rusi'a in caus'a orientala, ér' decumva s'ar opune cineva Prusiei la nivelarea stateloru de dincóce de Menu, Rusi'a o va ajuta cu intrevenire armata. Diurnalulu de Posen descopere ca Rusi'a a si ambiatu pe Prusi'a cu partea stanga a Vistulei, numai se o lase a si anecsa Galiti'a si se lucre dupa vóia in Orientu. Se mai scimu, ca Prusi'a se totu constitue si organiséza si militaresce, ér' Rusi'a recrutéza cate 4 dela mia, ad. 200 mii, si la noi contiogentulu e mai mare, si vomu avé a ne astepta la nóue fapte. —

Epistol'a lui Bismark catra Carolu I. inca trage una perdea de pe viitoriu, de acea o reproducemu si noi dupa „T. R.":

„Iubite Principe! — Intielegu si gasescu naturale doriuti'a vóstra de a fi initiatu in amenuntele misterie ale politicei mele. P.in profundele si impenetrabilele decrete ale providentiei, a'ti devenitu unulu din cele mai de capetenia organe ale divinei misiuni, ce Prusi'a deplinesce in Europ'a si doriti, cá prin instructiuni precise se conósceti modulu din care trebue se ve comportati in conformitatea planuriloru nóstre.

„V'ati portatu fórte bine, mai alesu dupa ce, sosindu in Principate a'ti descoperitu, fara indoiéla, multa miseria si simptome de putrediune. Se fiti siguri, ca regele greciloru, imperatorele Macsimilianu si toti principii, mici si mari, cari se espatriasera, pentru o coróna nu intempina mai pucine contrarietati si superari decatu Voi. Se póte dice, ca privirea tronuriloru disponibile in genere, ceea ce dice unu fabulistu despre betiele cari plutescu pe undele riuriloru, de departe sémana a fi ceva, dar' deaprópe nu este nimicu.

„Totu asemenea s'aru fi potutu dice si pentru tronulu vostru, déca oper'a ce a'ti intreprinsu n'aru fi legata cu marirea Patriei-mame. Aveti multe de edificatu si multe de restornatu in Moldo-Valachi'a, in interesulu nostru.

„Negresitu a'ti gasitu predominandu in Principate intiurirea francesa. De diece ani si mai bine incóce adica dela resbelulu Crimeei, Franci'a s'a silitu din tóte poterile, cá se inlocuésca pe Rusi'a in inbirea popóreloru dunarene. A cerutu si a dobanditu pentru ele feluirite libertati, a sprijinitu multu timpu pe alesulu loru principe si s'a facutu avocatulu fericitu alu acestoru popóre pe langa Pórt'a otomana. Prin urmare, spiritulu tierei pórta fara indoiala urmele acestoru binefaceri.

„Nu ve temeti inse de a restorná jocuri'a, si de a lucrá in folosulu Rusiei, precum Franci'a a lucratu, in folosulu seu propriu.

„Nu disputati multu timpu cu Insult'a Pórta asupra detaiuriloru confirmarei vóstre; nu ve asupra detaiuriloru confirmarei vóstre; nu ve asupra detaiuriloru confirmarei vóstre; nu ve